

Pipaluk ved verdens ende

Et digitalt og analogt undervisningsforløb om Grønlands kolonihistorie og inuitternes kultur

Mellemtrinnet (4. til 6. klasse) · Gratis materiale · www.kolonihistorie.dk

Materialet er udviklet af Perlefilm og støttet af Undervisningsministeriets pulje til oplysning om Grønland og Danmarks kolonihistorie.

Foto, video og autentisk lyd er optaget og filmet i Grønland.

Materialet kort fortalt

Klassetrin: Mellemtrinnet, 4. til 6. klasse

Varighed: 2 til 4 lektioner (se tidsoversigt i afsnit 3)

Fag: Historie (primært), Dansk, Samfundsfag, Natur og Teknologi

Hjemmeside: www.kolonihistorie.dk

Pris: Gratis

Det digitale rum: Et stemningsfuldt rum sat i Thule anno 1910 med 5 klikbare artefakter (bismervægt, gevær, isbjørneklo, grammofon og tupilak) samt en tidslinje fra 1910 og frem til i dag

Quizen: Eleverne skal besvare et spørgsmål om kolonitiden, inden de kan forlade det digitale rum

Elevark: 10 selvstændige analoge opgaver som uddyber og udvider den digitale oplevelse

Støttemateriale: Animationsfilmen Lyt til Havets Moder af Perlefilm, optaget i Grønland med autentisk lyd. Se filmen på: www.perlefilm.com/#/sassuma-arnaa-verdensmaal-klima/

1. Vision og didaktisk rammesætning

Pipaluk ved verdens ende giver eleverne adgang til Grønlands kolonihistorie gennem en digital og sanselig indgang: et mørk, atmosfærisk rum sat i Thule anno 1910, befolket med artefakter, lyde og stemninger optaget og filmet på stedet i Grønland af Perlefilm.

Eleverne er ikke tilskuere til historien. De er medforskere, der hjælper Pipaluk med at forstå den verden, hun har fundet bag en dør. Det skaber ejerskab, nysgerrighed og historisk indlevelse.

Et polyfont perspektiv

Et bærende princip i forløbet er, at historien fortælles fra flere sider. Eleverne skal ikke blot lære, hvad danskerne gjorde i Grønland. De skal også lære at se Arktis som et centrum for avanceret teknologi (kajak, hundeslæde), dyb åndelig logik (animisme, Havets Moder) og et samfund med sin egen indre orden.

Aktiviteterne anvender en sammenlignende metode, hvor eleverne kontrasterer eurocentrismens blik (fx Hans Egedes syn på åndemaneren) med inuitternes egen forståelse af magt, natur og fællesskab. Det fremmer historisk empati og kritisk tænkning.

Decolonizing the mind: Afkolonisering som pædagogisk greb

For at gøre undervisningen relevant for nutiden kan du inddrage begrebet afkolonisering. Brug disse to vinkler:

- Sprogets betydning: Sprog er bærer af kultur og verdenssyn. At tvinge grønlændere til at lære på dansk (danisering) skabte en følelse af fremmedgørelse og mindreværd.
- Internalisering: Mange grønlændere overtog kolonimagts syn på dem selv som underlegne. Moderne grønlændere, fx i aktivismen i 2020, gør op med disse nedarvede forestillinger for at genfinde stoltheden over deres rødder.

Ved at medtage disse perspektiver hjælper du eleverne til at se historien gennem vores øjne, et grønlandsk perspektiv, som er en af hovedanbefalingerne fra Grønlands Forsøningskommission.

Tre pædagogiske principper

Aktiv læring

Eleverne tegner, skriver, diskuterer og argumenterer. Passiv lytning minimeres. Hvert aktivitetsskift er designet til at fastholde engagement.

Konkretisering

Abstrakte begreber forankres i konkrete genstande og fortællinger. Bismervægten illustrerer priskontrol. Åndemaneren åbner diskussionen om, hvem der har ret til at definere verden.

Meta-kommunikation

Gør formålet med hver aktivitet synligt for eleverne. Neden for er tre eksempler på, hvad du kan sige:

Ved opstart: I er detektiver, der leder efter spor. Skriv det vigtigste ned, inden vi går videre.

Inden elevarkene: Nu slukker vi skærmene og tænker som Pipaluk.

Inden opsamling: Vi har set fortiden. Hvad sker der med Thule om 50 år?

2. Læringsmål og fællesmål

Forløbet er i overensstemmelse med de gældende læreplaner og fælles mål fra Børne- og Undervisningsministeriet og er støttet af ministeriets pulje til oplysning om Grønland og Danmarks kolonihistorie. Projektet er fagligt og didaktisk relevant for mellemtrinnet.

Fag	Kompetence og læringsmål	Primær fase
Historie	Viden om kolonisering, handel og KGH. Kronologisk forståelse fra koloni til selvstyre via tidslinjen (1910 til i dag).	Fase 1 og 2
Historie	Analyse af magtstrukturer via de 5 artefakter: bismervægt, gevær, isbjørneklo, grammofon og tupilak.	Fase 2
Historie og Samfundsfag	Kritisk refleksion over kulturmødet, afhængighed og asymmetriske magtforhold.	Fase 2 og 3
Dansk	Skriftlig fremstilling med historisk empati (Pipaluks brev, Havets Moder).	Fase 3
Dansk	Fortolkning af visuelle og narrative udtryk (Pipaluk, Cornelius, åndemaneren).	Fase 2 og 3
Natur og Teknologi	Undersøgelse af arktisk dyreliv og klimaforandringernes konsekvenser.	Fase 3
Kristendomskundskab	Sammenlægnings af animistisk naturforståelse (besjæling) og kristendom	Fase 3, opgave 10

Succeskriterier

Del disse med eleverne som tjekliste. Det gør forventningerne gennemsigtige.

Opgave	Et godt svar indeholder...
Tegn en tupilak (opgave 1)	Tegningen ledsages af en skriftlig begrundelse for valg af dyr og elementer.
Pipaluk og Cornelius (opgave 2 og 3)	Tankeboblen viser Pipaluks perspektiv indefra. Cornelius-ballonen er forsynet med et begrundet grønlandsk symbol, præsenteret mundtligt eller skriftligt.
Ordmatch (opgave 4)	Alle otte grønlandske ord er korrekt forbundet med dansk betydning.
Find flere spor (opgave 5)	Mindst fem af de ni ekstra artefakter er fundet og navngivet.
Dyrene i Arktis (opgave 6)	Korrekt identifikation af arktiske dyr med en refleksion over klimaforandringernes betydning.
Polarforsker for en dag (opgave 7)	Svar på fortids- og nutidsspørgsmål bruger fagord fra websitet. Fremtidssvar indeholder argumentation, ikke blot formodninger.
Pipaluks brev (opgave 8)	Mindst tre konkrete genstande beskrives. Brevet viser Pipaluks perspektiv udefra med historisk empati.
Havets Moder (opgave 9)	Fortsættelsen er trofast mod myten og forbinder den med en nutidig problematik som fx klimaforandringer eller plastik i havet.
Åndemaneren (opgave 10)	Gruppensvaret viser forståelse for begge perspektiver. Diskussionen besvarer: kan man godt være både klog læge og vild åndemaner på samme tid?

3. Trin for Trin: Sådan gennemfører du forløbet

Tidsoversigt

Fase	Indhold	1 lektion (45 min.)	2 til 4 lektioner
1	Introduktion og framing	5 min.	10 min.
2	Digitalt rum og tidslinje	15 min.	30 min.
3	De 10 analoge opgaver	15 min.	60 til 90 min.
4	Opsamling og refleksion	10 min.	20 min.

Introduktion: Portalen åbnes

Præsenter Pipaluk og sæt rammen og rollen som medforskere:

Pipaluk har fundet en dør i isen. Bag den er en gammel handelsstation fra 1910. Jeres opgave er at hjælpe hende med at forstå, hvad der foregik derinde, hvem der bestemte, og hvad det betød for dem, der boede der.

Skriv tre styrende spørgsmål på tavlen, som holdes aktive hele forløbet:

- Hvem bestemmer, og hvem bestemmer ikke?
- Hvad vinder man og hvad mister man ved et kulturmøde?
- Hvad betyder fortiden for fremtiden?

Forslag til klassediskussion inden I åbner websitet: Hvorfor er det forkert at sige, at danskerne opdagede Grønland?

Fase

1

5 til 10 min.

Digitalt Rum og Tidslinje

Eleverne åbner www.kolonitiden.dk og udforsker det digitale rum. Der er 5 klikbare artefakter: bismervægten, geværet, isbjørnekloen, grammofonen og tupilakken. Lad dem arbejde to og to, så de taler om det de ser.

- Bed eleverne bruge tidslinjen (1910 til i dag) til at placere det, de finder, i en kronologisk sammenhæng.
- Eleverne kan ikke forlade rummet, for de har besvaret et quizspørgsmål. Se alle 10 spørgsmål med facit i afsnit 6.
- Cirkuler aktivt. Stil spørgsmål frem for at give svar. Se forslag til spørgsmål i afsnit 5.

Fas
e

2

15 til
30
min.

Hvis eleverne klikker for hurtigt igennem

Giv dem en konkret opgave: Find de to artefakter, der bedst viser dansk magt over Grønland. Skriv dem ned og begrund valget.

Overgangen fra skærm til papir: Gør det struktureret

Overgangen er erfaringsmæssigt det mest kaotiske øjeblik. Struktur det sådan:

1. Giv besked 2 minutter inden skiftet: Nu lukker vi websitet om 2 minutter.
2. Bed eleverne notere et ord fra rummet, de vil huske.
3. Saml to til tre ord på tavlen som fælles pause.
4. Uddel elevarkene. De bør ligge klar på forhånd.
5. Framing: Nu bruger vi det I har fundet til at tænke som Pipaluk.

Fase

3

15 min. til 90 min.

De 10 Analoge Opgaver

Elevarkene kan bruges i valgfri rækkefølge, men opgave 1 til 5 er tæt forbundet med det digitale rum og egner sig bedst umiddelbart efter Fase 2. Opgave 8, 9 og 10 kræver mere tid og egner sig til længere forløb eller fordybelseslektioner.

Se detaljerede opgavebeskrivelser med lærervejledning i afsnit 4.

Fase

4

10 til 20 min.

Opsamling og Refleksion

6. Runde: En elev fra hvert par nævner et ord fra forløbet, de vil huske.
7. Fælles spørgsmål til fremtiden: Hvordan ser Grønland ud om 50 år, hvis isen smelter? Lad to til tre elever svare.
8. Afsluttende spørgsmålet fra åndemanagerens opgave: Kan man godt være både en klog læge og en vild åndemanager på samme tid? Hvordan ændrer historien sig, hvis vi kun lytter til fx de kristne og Hans Egede?

Noer hvilke emner der stadig skaber usikkerhed. Det giver et godt udgangspunkt for næste lektion.

4. De 10 Analoge Opgaver: Vejledning til hver enkelt

Herunder finder du en lærervejledning til alle 10 opgaver på elevarkene. Opgaverne veksler bevidst mellem kreativ udfoldelse, faktuel viden og kritisk refleksion.

Tegn din egen Tupilak

Opgave

1

Eleverne tegner en tupilak fra bunden. Forklar at tupilakker traditionelt blev skåret af ben, fx fra en narhvaltand, og bestod af dele fra forskellige dyr og mennesker. Vis et billede af en rigtig tupilak inden de starter.

Vigtigt: Kræv en kort skriftlig begrundelse for valg af dyr og elementer. Tegningen alene er ikke nok.

Opgave

2

Hvad tænker Pipaluk?

Eleverne ser på maleriet af Pipaluk, der holder en ballon formet som et grisehoved. Grisen fandtes ikke i Grønland og kan læses som symbol på alt det fremmede, der kom sejlene fra Danmark.

- Spørgsmål 1: Hvordan har Pipaluk det på billedet? Er hun glad, trist, forvirret eller eftertænksom?
- Spørgsmål 2: Skriv 3 til 4 sætninger i en tankeboble over hendes hoved.

Tip: Lad eleverne læse tankebobler for hinanden. Det skaber naturlig perspektivering og gode samtaler.

Opgave

3

Hvad tænker Cornelius?

Nu byttes perspektivet. Pipaluks fætter Cornelius står i Danmark og holder en ballon. Eleverne tegner ham og beslutter, hvad ballonen skal forestille for at symbolisere grønlandsk fortid og natur.

Eksempler: Et isbjørne-hoved, en flyvende hundeslæde, en tupilak eller en ulo, eller noget helt andet.

Vigtigt: Eleverne skal præsentere og begrunde symbolvalget for klassen eller i grupper. Det træner argumentation og kulturel refleksion.

Opgave

4

Find den danske betydning (Ordmatch)

Eleverne forbinder grønlandske ord (Kalaallit) med deres danske betydning ved at sætte streg imellem. Ordene er: Inuit, Ulo, Qajaq, Tupilak, Matak, Qivittoq, Kalaallit og Kamikker.

Facit: Inuit = menneske, Ulo = halvmåneformet kniv til at garve skind, Qajaq = kajak, Tupilak = magisk fantasivæsen, Matak = delikatess af hvalhud og spæk, Qivittoq = fjeldgænger, Kalaallit = et ord grønlanderne bruger om sig selv, Kamikker = støvler af sælskind.

Udvid gerne: Brug opgaven som anledning til en samtale om, hvad sproget fortæller om en kulturs værdier og verdenssyn.

Opgave

5

Find flere spor i huset

Eleverne ser på et billede af handelsstationen og leder efter flere artefakter end de fem, Pipaluk allerede har fundet (gevær, bismervægt, grammofon, tupilak og isbjørneklo).

Facit (9 ekstra spor): Tranlampe, sælskind, tromme, hundeslæde, Hans Egede, masker, pagaj (åre til kano), og ulo.

Tip: Opgaven fungerer godt som et fælles øjeblik på smartboardet, inden eleverne går i gang individuelt.

Opgave

6

Dyrene i Arktis

Eleverne markerer, hvilke af de 25 dyr på arket der lever i Grønland. Opgaven kombinerer viden om arktisk natur med refleksion over klimaforandringer.

Korrekte svar: Rype, isbjørn, myg, krage, ræv, hund, hvalros, hval, haj, torsk, søløve, moskusokse, hare, rensdyr, ulv og sæl.

Vigtig opfølger: Spørg fx hvad der sker med disse dyr, når isen smelter. Det forbinder Natur og Teknologi med kolonhistoriens fremtidsperspektiv.

Polarforsker for en dag

Arket har ni spørgsmål fordelt på tre perioder: fortiden, nutiden og fremtiden. Vanskelighedsgraden eskaleres, fra faktuelle spørgsmål der kan besvares direkte via websitet og tidslinjen, til åbne spørgsmål om fremtiden der kræver argumentation.

Opgave

7

Pa sporet af fortiden: Hvad betyder ordet inuit? Hvad er en angakok? Hvorfor skabte geværet afhængighed?

Pa sporet af nutiden: Hvem bestemmer i Grønland i dag? Hvordan kommer man fra by til by? Hvad er forskellen på liv på handelsstationen og i moderne Nuuk?

Pa sporet af fremtiden: Grønland om 50 år. Selvstændighed. [Maskedans på TikTok?](#)

Til hurtige elever: Bed dem formulere et ekstra spørgsmål, de selv gerne vil have svar på, og del det med klassen i opsamlingen.

Hvad gemmer det danske hus? (Pipaluks brev)

Eleverne skriver et brev fra Pipaluk til hendes familie i Grønland. Hun befinder sig i en dansk stue i 1910 og ser grønlandske genstande brugt som pynt: hvalolie i en lampe, en narhvaltand på væggen, et isbjørneskind på gulvet.

Opgave

8

- Beskriv huset: Mærkelige møbler? Anderledes lugt end i et tørvehus?
- Tre genstande hun kender hjemmefra, men som danskerne bruger anderledes.
- Hvordan føler det, at ens egne ting er blevet til pynt i et fremmed land?

Tip: Understreg at der ikke er forkerte svar. Det handler om historisk empati, ikke faktisk korrekthed.

Digt videre på Havets Moder

Eleverne ser først animationsfilmen Lyt til Havets Moder af Perlefilm (10 min.) på www.perlefilm.com/#/sassuma-arnaa-verdensmaal-klima/

Havets Moder (Sassuma Arna) hersker over havdyrene. Når menneskene er grådige eller bryder reglerne, bliver hendes hår beskidt og filtret, og hun gemmer fangstdyrene. Åndemaneren må rejse til hende for at genskabe balancen.

Opgaven: Eleverne skriver en fortsættelse på historien. Hvordan slutter den?

Opgave

9

Udvid med moderne fortolkning: Hvad sidder fast i Havets Moders hår i dag? Plastikposer, klimaforandringer, olieudslip, overfiskeri. Hvad skal mennesker gøre for at rede hendes hår?

Forbindelsen til nutiden: Inuiternes animistiske naturforståelse (besjæling, naturen har en sjæl og rettigheder) kan sammenlignes direkte med nutidens klima og miljøetik. Det gør myten til et redskab til at tale om klima på en ændret måde.

Afsluttende spørgsmål: Hvilket blik passer bedst på den måde, vi behandler jorden på i dag? Hvad kan vi lære af inuiternes tænkemåde?

Åndemaneren (Gruppeopgave)

Eleverne forestiller sig en boplads i Grønland i 1720'erne. I midten står en angakok (åndemaner). To grupper ser på ham fra hvert sit perspektiv.

Gruppe 1, det danske blik: En mand der råber, trommer og taler om ånder. En hedning, der spreder overtro og står i vejen for den kristne gud.

Gruppe 2, inuiternes blik: En mand der er familiens eneste håb. Læge, rådgiver og den eneste der kan rejse til Havets Moder for at skaffe hjælp. Uden ham er familien i fare.

Eleverne diskuterer i grupper:

- Hvad er Åndemanernes vigtigste opgave? Er han en hjælper eller en modstander?
- Hvad sker der, hvis man fjerner ham? Hvad vinder de kristne, og hvad mister inuitfamilien?

Læreren runder af med det centrale spørgsmål: Kan man godt være både en klog læge og en vild åndemaner på samme tid? Hvordan ændrer historien sig, hvis vi kun lytter til Hans Egede?

Faglig note: Åndemaneren fungerede som bindeled mellem den menneskelige verden og åndeverdenen. Han var læge, rådgiver og leder. Hans Egede kaldte dem formørkede hedninge, men for inuit var de centrale for samfundets overlevelse.

5. Forslag til spørgsmål til de 5 Artefakter

Brug disse spørgsmål, når du cirkulerer under Fase 2. Tre niveauer: Husk (faktuel), Forstå (sammenhæng og årsag), Vurder (stillingtagen og perspektivering).

HUSK	Faktuelle spørgsmål. Eleven gengiver information fra websitet.
FORSTA	Forståelsesspørgsmål. Eleven forklarer sammenhænge og årsager.
VURDER	Vurderingsspørgsmål. Eleven tager stilling og perspektiverer.

1. Bismervægten

HUSK	Hvad brugte købmanden bismervægten til?
FORSTA	Hvorfor var det vigtigt for den danske stat, at de og ikke inuitterne bestemte prisen på varerne?
VURDER	Er det rimeligt, at en part bestemmer prisen i en handel? Hvornår er det okay og hvornår er det ikke?

2. Geværret

HUSK	Hvad brugte inuitterne geværet til?
------	-------------------------------------

FORSTA	Hvad skete der, hvis inuitterne lob tor for krudt? Hvad fortæller det om forholdet til handelsstationen?
VURDER	Kan man sige, at geværet både var en hjælp og en fælde på samme tid? Forklar.

3. Isbjørnekloen

HUSK	Hvad betød det for en inuit-jæger at nedlægge en isbjørn?
FORSTA	Hvad fortæller isbjørnekloen om, hvad der gav status og respekt i inuit-samfundet?
VURDER	Isbjørnen er truet i dag. Kan man dømme fortiden ud fra nutidens værdier? Hvad mener du?

4. Grammofonen

HUSK	Hvilken slags musik bragte grammofonen med sig til Grønland?
FORSTA	Hvad blev lydteknologi også brugt til for at bevare grønlandsk kultur?
VURDER	Er det godt eller dårligt, at ny kultur strømmer ind via handelsstationen? Kan det være begge dele på en gang?

5. Tupilakken

HUSK	Hvad er en tupilak, og hvad var dens funktion i inuitternes ånde verden?
FORSTA	Tupilakken repræsenterede den skjulte ånde verden, mens Dannebrog var synligt tegn på dansk magt. Hvad fortæller den forskel?
VURDER	I dag sælges tupilakker som souvenirs til turister. Er det en hyldest til inuitkulturen eller noget andet?

6. Quiz-spørgsmål med Facit

Eleverne møder et af disse 10 spørgsmål, inden de kan forlade det digitale rum. Brug tabellen til at hjælpe elever der sidder fast.

Nr.	Spørgsmål	Facit
1	Købmanden brugte bismervægten til at veje varer. Hvem bestemte prisen, og hvad betød det for magten?	Den danske stat via KGH fastsatte faste takster og fik derved fuld kontrol over handlen i Grønland.
2	Uloen var kvindernes vigtigste kniv. Hvad var deres vigtigste opgave med den, som Danmark tjente penge på?	At flænse og berede skind fra sæler og andre dyr, så de kunne sælges videre til Europa.
3	Hundeslæden gjorde det muligt at rejse 18.000 km på 5. Thule-ekspedition. Hvorfor var samarbejdet med hundene livsvigtigt?	Hundene trak tunge læs over isen i ekstrem kulde, hvor ingen maskiner dengang kunne køre.

4	Grammofonen bragte europæiske danse til Grønland. Hvad blev lydteknologi også brugt til for at redde grønlandsk kultur?	Den blev brugt til at optage og gemme traditionelle trommesange, så de ikke gik tabt.
5	Geværet lettede jagten. Hvorfor kaldes det i dag en fælde for inuitterne?	De blev afhængige af at købe krudt og bly på handelsstationen i stedet for selv at fremstille våben.
6	Trommedans fungerede som fredelig domstol. Hvordan løste man uvenskab med en tromme?	Man sang drillesange om hinanden foran alle. Den der fik flest til at grine, vandt striden.
7	At nedlægge en isbjørn var en manddomsprøve. Hvad var det synlige bevis på, at en mand havde klaret opgaven?	Han fik lov til at bære bukser lavet af isbjørneskind.
8	Hvad var den største forskel på inuitternes tupilak og Dannebrog i kolonitiden?	Tupilakken repræsenterede en skjult, magisk åndeverden. Flaget var synligt tegn på den danske konges magt.
9	Handelsstationen startede som privat butik. Hvad skete der efter Knud Rasmussens død i 1933?	Den danske stat overtog stationen i 1937 og fik fuld kontrol over Nordgrønland.
10	Kajakken gjorde fangeren til et med havet. Hvad brugte kvinderne som sytråd til at gore skindet vandtæt?	Spaltede dyresener som sytråd og nåle lavet af splinter fra ben og knogler.

7. Et følsomt emne: Kolonihistorie i klasserummet

Kolonihistorie handler om magt, tab og identitet. Det kan aktivere personlige reaktioner hos elever, særligt hvis der er elever med grønlandsk eller arktisk baggrund i klassen.

- Præsenter altid begge perspektiver. Hvad ønskede de danske handlende og missionærer? Hvad ønskede inuitterne? Undgå at reducere inuitterne til passive ofre.
- Vær forberedt på at elever kan have familiemæssige forbindelser til emnet. Det er en ressource, ikke et problem.
- Hvis en elev reagerer stærkt med vrede, tristhed eller modstand, er det tegn på at undervisningen rammer noget vigtigt. Tag det alvorligt: Det er okay at have stærke følelser. Det er et vigtigt emne.
- Undgå sætninger som de havde det jo godt nok. Grib dem, hvis de opstår, og brug dem som undervisningsøjeblikke.

Hvad gør jeg, når en elev siger noget problematisk?

Du behøver ikke have alle svar. En god respons kan være: Det er interessant at du siger det. Hvad tror du, Pipaluk ville have sagt til det? Det bruger forløbets narrativ til at skabe refleksion uden at udskamme eleven.

8. Differentiering

Elever der har brug for støtte

- Brug ordlisten i afsnit 9 som ordbank inden de skriver.
- Par dem med en stærkere makker til Pipaluks brev. En skriver, en dikterer.
- Lad dem svare mundtligt på Polarforskeren som supplement til det skriftlige.
- Brug billeder fra websitet som støtte under skriveopgaverne.

Elever med dansk som andetsprog

- Del ordlisten fra afsnit 9 inden lektionen starter.
- Tillad mundtlig besvarelse af fremtidsspørgsmålet i Polarforskerarket.

Fagligt stærke elever

- Skriv Pipaluks brev som en avisartikel fra 1910: Grønlandsk pige i chok over dansk stue.
- Hvad mangler i rummet? Hvilket artefakt ville du tilføje og hvad fortæller det om dig?
- Forbered et spørgsmål til klasses Diskussionen som ingen andre har tænkt på.
- Skriv en fortsættelse på Havets Moder fra en ung grønlanders perspektiv i dag.

Praktiske tips

- Åbn websitet og tjek at det fungerer på skolens netværk inden timen.
- Udskriv elevarkene og læg dem klar på bordene.
- Skriv de tre styrende spørgsmål på tavlen inden eleverne ankommer.

9. Ordliste

Del med elever der har brug for sproglig støtte, eller brug den som fælles reference.

Fagord	Forklaring
Inuit	Det folk der traditionelt bor i de arktiske egne, herunder Grønland. Inuit betyder mennesker.
KGH	Den Kongelige Grønlandske Handel. Statsmonopol der fra 1774 kontrollerede al handel i Grønland.
Bismervægt	Simpelt vejeredskab til at fastslå vægten og prisen på handelsvarer.
Koloni	Et land eller område underlagt kontrol og styring fra et andet lands regering.
Tupilak	Figur i inuiternes ånde verden. I dag også en kunsthåndværkstradition.
Ulo	Traditionel kvindeknav med halvmåneformet blad, brugt til alt fra flåning til madlavning.
Spæk	Fedtlag under huden på hval og sæl. Brugt som brændstof, mad og handelsvare.
Selvstyre	Grønlands politiske ordning fra 2009. Grønland overtog styret af de fleste indenrigspolitiske områder.
Angakok	Grønlandsk åndemaner. Mægler mellem mennesker og ånde verden. Læge, rådgiver og leder.

Besjæling	Det animistiske princip om at naturen har en sjæl og rettigheder. Centralt i inuitternes forståelse af verden.
Sassuma Arna	Havets Moder. Den skikkelse der i inuitternes kosmologi ejer og våger over havets dyr.
Danisering	Den danske kolonimagts systematiske forsøg på at erstatte grønlandsk sprog og kultur med dansk.
Kalaallit	Det grønlandske sprog, som tales af majoriteten af Grønlands befolkning.
Artefakt	Menneskeskabt genstand med historisk eller kulturel betydning.

Kildeliste: Grønland og kolonitiden

Brimnes, N. (2019). *Duplik om grønlandsbindet i den nye danske kolonihistorie. temp – tidsskrift for historie, nr. 19, s. 206-212.*

Grønlands Forsoningskommission (2017). *Vi forstår fortiden, Vi tager ansvar for nutiden, Vi arbejder for en bedre fremtid.* Betænkning udgivet af Grønlands Forsoningskommission. Nuuk: Grønlands Forsoningskommission.

Gulløv, H.C. (red.) (2017) *Grønland – Den arktiske koloni.* København: Gads Forlag.

Hansen, K.G. (2017) *Fra passiv iagttager til aktiv deltager: Bidrag til kortlægning af mekanismerne bag de seneste 150 års samfundsmæssige forandringer og gradvist øgede demokratisering i Grønland.* Nuuk: Forlaget Atuagkat.

HistorieLab (2021) *Lærervejledning – Tema 4: Koloniseringen af Grønland, 1600-1850.* Vejle: HistorieLab – Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling.

HistorieLab (2021) *Lærervejledning – Tema 7: Grønlandsk koloni under forandring, 1850-1950.* Vejle: HistorieLab – Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling.

Kjærgaard, T. (2018). *Kolonihistorie uden koloni: Om grønlandsbindet i den nye danske kolonihistorie. temp – tidsskrift for historie, nr. 17, s. 138-144*

Krebs, M. L. (u.å.). *Fortidens spor: Et undervisningsforløb til 5. og 6. klasse.* København: Det Grønlandske Hus / Dagens Grønland.

Lubowicka, A. (2020) *Knud Rasmussen's Postcolonial Accounts of Greenland.* Berlin: Peter Lang.

Michelsen, K. (2010) 'Handelsstationen ved verdens ende', *Kristeligt Dagblad*, 16. august.

Therkildsen, J., Olsen, D.K., Mathiassen, I., Petrussen, Í. & Williamson, K.J. (2017) *Vi forstår fortiden. Vi tager ansvar for nutiden. Vi arbejder for en bedre fremtid: Endelig betænkning.* Nuuk: Grønlands Forsoningskommission.

Thisted, K. (2006) 'Over deres egen races lig: Om Knud Rasmussens syn på kulturmødet og slægtskabet mellem grønlændere og danskere', *Tidsskriftet Antropologi*, 50, s. 131-147.